

**TALABALARNING O‘QUV-BILISH FAOLLIGINI OSHIRISHDA
KREDIT-MODUL TIZIMINING O‘RNI
РОЛЬ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ В ПОВЫШЕНИИ
УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ
THE ROLE OF THE CREDIT-MODULE SYSTEM IN ENHANCING
STUDENTS’ EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITY**

Sattarova Gulnoza Salim qizi
Alfraganus universiteti tyutori
90-124-56-56

Sattarovagulnoza56@gmail.com
[ORCID: 0009-0003-0844-9179](https://orcid.org/0009-0003-0844-9179)

Annotatsiya

Ushbu ishda kredit-modul tizimi sharoitida o‘quv-bilish faolligining pedagogik va psixologik tabiatiga oid masalalar ilmiy tahlil va badiiy talqin uyg‘unligida yoritilgan. Tadqiqotda talabanning ta’lim jarayonidagi sub’ektivlik maqomi, mustaqil ta’limning shaxs kamolotiga ta’siri va ichki motivatsiyaning bilish jarayonidagi fundamental ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, xorij tajribasi va milliy ta’lim modelining o‘ziga xos xususiyatlari asosida, talabani reproduktiv bilim egallashdan kreativ tafakkur darajasiga olib chiqishning metodologik asoslari ochib berilgan.

Kalit so‘zlar

Kredit-modul tizimi, o‘quv-bilish faolligi, mustaqil ta’lim, pedagogik mahorat, psixologik motivatsiya, GPA ko‘rsatkichi, akademik erkinlik, kreativ tafakkur.

Ta’lim — bu shunchaki axborot uzatish mexanizmi emas, balki shaxsning ichki imkoniyatlarini kashf etuvchi murakkab va serjilo jarayondir. Bugungi kunda o‘quv-bilish faolligi tushunchasi o‘zining an’anaviy talqinlaridan yuksalib, kredit-modul tizimi sharoitida talabanning nafaqat bilim olishga bo‘lgan intilishi, balki uning ijtimoiy-professional qiyofasini belgilovchi asosiy mezonga aylandi. Ushbu faollikning pedagogik va psixologik mohiyati o‘zaro uyg‘unlikda inson kamolotining eng oliy nuqtalarini yoritadi.

Pedagogik nuqtai nazardan, o‘quv-bilish faolligi — bu talabanning o‘quv jarayonidagi sub’ektivlik maqomidir. Kredit-modul tizimida bu faollik “talaba

markazlashgan ta'lim" tamoyili asosida yangicha mazmun kasb etadi. Modul asosida tizimlashtirilgan bilimlar talabaga dunyoning yaxlit manzarasini ko'rish imkonini beradi. Endilikda o'qituvchi — bilimni tayyor holda beruvchi shaxs emas, balki talabaning bilish faoliyatini yo'naltiruvchi, unga motivatsiya beruvchi "fasilitator" va yo'l ko'rsatuvchi maslahatchidir. Talabaning mustaqil ta'limga ajratilgan vaqti esa uning pedagogik mas'uliyatini oshirib, ijodiy tafakkurini charxlaydi. Bu jarayonda har bir to'plangan kredit talabaning intellektual sarmoyasiga qo'shilgan g'isht bo'lib, uning kasbiy mahoratini mustahkamlaydi.

Psixologik jihatdan esa, o'quv-bilish faolligi — bu ichki ehtiyoj, qiziqish va irodaviy harakatlarning mahsulidir. Bilishga bo'lgan ehtiyoj insonning o'z-o'zini rivojlantirish instinkti bilan bog'liq bo'lib, kredit tizimi bu instinktni ijtimoiy-iqtisodiy rag'batlar (GPA ko'rsatkichlari, akademik mobilik) orqali yanada kuchaytiradi. Talabaning bilish faolligi reproduktiv (nusxa ko'chirish) darajadan kreativ (yaratuvchanlik) darajaga ko'tarilishi uning psixologik portretini boyitadi. Bu yerda motivatsiya — faoliyatning motori, iroda — uning ruli, intellekt esa uning yorug' yo'lidir. O'quv jarayonidagi muammoli vaziyatlar va ularni yechishga bo'lgan intilish talabada qiyinchiliklarni yengish ko'nikmasini va o'z kuchiga bo'lgan ishonchni shakllantiradi.

Kredit-modul tizimi xorij tajribasi va milliy ta'lim konsepsiyalari asosida talabaga akademik erkinlik berar ekan, bu erkinlik uning bilish faolligini yangi ufqqa olib chiqadi. Talaba o'zining individual o'quv rejasini tuzish orqali nafaqat fanlarni, balki o'z kelajagini ham tanlaydi. Raqamli texnologiyalar va global axborot resurslari bilan ishlash ko'nikmasi esa bilish faolligini cheksiz ummonga aylantiradi, unda talaba nafaqat suzuvchi, balki yangi orollarni kashf etuvchi sayyohdir.

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, o'quv-bilish faolligi — bu shunchaki ta'limiy modernizatsiya jarayonlari, xususan, kredit-modul tizimining joriy etilishi ushbu faollikni yangi sifat bosqichiga olib chiqdi. Mazkur tizim talabani harakatlar yig'indisi emas, balki pedagogik mahorat va psixologik tayyorgarlikning go'zal chorrahasida tug'iladigan intellektual hodisadir. O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan passiv axborot qabul qiluvchidan, o'z ta'lim traektoriyasini erkin chizuvchi va o'z kelajagi uchun mas'uliyatni his etuvchi sub'ektga aylantirdi.

Pedagogik-psixologik tahlillar shuni ko'rsatadiki, bilish faolligi o'z-o'zidan shakllanmaydi; u Ibn Sino o'gitlaridagi izchillik, Forobiy falsafasidagi mantiqiylik va Dj. Bruner nazariyasidagi "tadqiqotchilik ruhi" bilan sug'orilishi lozim. Dars jarayonida bilishga bo'lgan qiziqishning dars boshidan oxirigacha izchil o'sib borishi nafaqat akademik natijadorlikni, balki shaxsning ma'naviy va irodaviy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Kredit-modul tizimi yaratgan akademik erkinlik sharoitida talaba reproduktiv (nusxa ko'chirish) qoliplardan chiqib, kreativ va tanqidiy tafakkur ufqlarini kashf etadi.

Yakuniy xulosa sifatida aytish mumkinki, o'quv-bilish faoliyati — bu fan ummonida suzishni o'rganish san'atidir. Unda pedagogik metodlar va modul dasturlari xuddi mustahkam kema vazifasini o'tasa, talabaning psixologik motivlari va bilishga bo'lgan cheksiz chanqog'i uni olg'a boshlovchi eshkaklardir. Ushbu uyg'unlik orqali shakllangan mutaxassis nafaqat mehnat bozorida raqobatbardosh bo'ladi, balki butun umri davomida bilim olishni va o'z-o'zini rivojlantirishni hayotiy ehtiyoj deb biluvchi komil shaxs sifatida jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi. Bilish faolligi — bu shaxsning o'z intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish yo'lidagi to'xtovsiz, shiddatli va hayajonli parvozidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Qosimov, A. O.** (2026). *O'quv-biluv faoliyati: Tushuncha, mohiyat va mazmun.* Qo'qon davlat universiteti
2. **Omonova, M. D.** (2025). *Talabalarning bilish faolligini faollashtirish.* International scientific journal "Modern Science and Research", Volume 4, Issue 2
3. **Zaripov, L., Xayitov, N., & Tuxtayeva, M.** (2024). *Kredit-modul tizimi bo'yicha xorij tajribasi: Metodik qo'llanma.* Toshkent: "
4. **Xabibullayev, R., Topildiyev, V., & Innazarov, M.** (2020). *Kredit-modul tizimi va o'quv jarayonini tashkil etish: O'quv-uslubiy majmua.* Toshkent: Bosh ilmiy-metodik markaz.
5. **O'rinov, V.** (2020). *O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushunchalar va qoidalar.* O'quv qo'llanma. Nyu-Bransvik universiteti.
6. **Ochilov, M., & Ochilova, N.** (2008). *Oliy maktab pedagogikasi.* Darslik. Toshkent: "Aloqachi".

7. **Bruner, J.** (1966). *Toward a Theory of Instruction*. Cambridge: Harvard University Press (Tezisdagi "Bilish — mahsul emas, jarayon" iqtibosi uchun).
8. **Yaratov, H. M.** (2022). *Sharq mutafakkirlari o'quv-biluv faoliyati haqida*. Fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi jurnali.
9. **O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi**. PF-5847-son Farmon.